Anna Bilińska-Bohdanowiczowa

Data urodzenia: 8 grudnia 1854

Miejsce urodzenia: Złotopol (gubernia chersońska)

Data śmierci: 8 kwietnia 1893

Miejsce śmierci: Warszawa

Rodzice: Jan Biliński (lekarz) i Waleria z Gorzkowskich

Profesja: malarka

Słowa kluczowe: Anna Bilińska-Bohdanowiczowa, Académie Julian, Salon Paryski, historia kobiet w sztuce, biografia sieciowa, transnarodowa historia kultury, edukacja artystyczna kobiet w XIX wieku

Biogram[1]

Jedna z pierwszych polskich malarek o uznaniu międzynarodowym, której kariera ujawnia warunki strukturalne sukcesu kobiety-artystki w końcu XIX wieku. Urodziła się w 1854 roku w Złotopolu na Ukrainie w rodzinie inteligenckiej. Ojciec, lekarz Jan Biliński, po powstaniu 1863 roku znalazł się na zesłaniu w Wiatce, gdzie Anna pobierała pierwsze lekcje rysunku u Michała Elwiro Andriollego. Po powrocie do Warszawy uczęszczała do szkoły rysunkowej Wojciecha Gersona. Wynajmowała własną pracownię przy Nowym Świecie 2, ilustrowała dla „Kłosów", dawała lekcje rysunku i muzyki.

8 listopada 1882 roku wyjechała do Paryża ze stu czterdziestoma rublami od ojca. Wstąpiła do Académie Julian, jednej z nielicznych instytucji dopuszczających kobiety do studium z żywego modela w programie porównywalnym z męskim. Profesorowie Robert-Fleury, Lefebvre i Bouguereau cenili jej warsztat, w konkursach zajmowała pierwsze miejsca. Semestralna opłata wynosiła czterysta franków, miesięczne minimum utrzymania sześćdziesiąt pięć do siedemdziesięciu. Po śmierci ojca w marcu 1884 roku pozostało jej sto dwadzieścia pięć franków, czyli środki na dwa miesiące, a studium głowy chwalone

[1] Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki" nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240 zł, całkowita wartość projektu 1 119 240 zł.

przez Robert-Fleury'ego sprzedała za sześć franków. Od 1886 roku do powrotu do kraju w 1892 roku pełniła funkcję guardian, przełożonej atelier kobiecego.

Na Salonie Paryskim w 1887 roku „Autoportret z pędzlami", ukazujący artystkę w roboczym stroju atelier, przyniósł Bilińskiej złoty medal II klasy i prawo wystawiania hors concours, poza konkursem, co zwalniało ją z oceny jury. Sukces wzmocniły medale na Exposition Universelle z 1889 roku i berliński złoty medal z 1891 roku. Obraz „Murzynka" (1884), uznany za zaginiony, odnaleziono w 2011 roku w domu aukcyjnym Villa Grisebach. Lyon, gdzie corocznie spędzała kilka miesięcy przy zamówieniach portretowych i od 1888 roku wystawiała w Société lyonnaise des beaux-arts, pozostawał jednym z nielicznych stałych źródeł jej dochodu. Plenery w Bretanii i Normandii ukształtowały jej manierę krótkiego, szybkiego szkicu.

W 1892 roku wróciła do Warszawy, poślubiła lekarza Antoniego Bohdanowicza i otworzyła szkołę malarstwa dla kobiet wzorowaną na Académie Julian, łączącą studium z modela, anatomię i przygotowanie do obiegu galeryjnego. Choroba serca przerwała ten projekt. Wystawa pośmiertna w Zachęcie z piętnastu szkiców do jej obrazów była pierwszą w Polsce monograficzną ekspozycją poświęconą kobiecie-artystce.

Zmarła 8 kwietnia 1893 roku w wieku 38 lat.

Bibliografia

Źródła:

Bohdanowicz A., *Anna Bilińska. Kobieta, Polka i artystka w świetle jej dziennika i recenzji wszechświatowej prasy*, Warszawa: Dom Książki Polskiej, 1928.

Mémorial. Album artystki-malarki Anny Bilińskiej, rkps, Biblioteka Jagiellońska, sygn. BJ Rkp. Przyb. 15/78.

Notatnik Anny Bilińskiej, rkps, Muzeum Podlaskie w Białymstoku, Oddział Muzeum w Tykocinie, sygn. MT/H/D/221.

Opracowania:

Artystka. Anna Bilińska 1854–1893, red. A. Bagińska, R. Higersberger, katalog wystawy, Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 2021.

Bagińska A., *Anny Bilińskiej Portret George'a Greya Barnarda w pracowni, czyli walka dwóch natur*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria" 2021, 10 (46), s. 55–83.

Bobrowska E., *Emancypantki? Artystki polskie w Paryżu na przełomie XIX i XX wieku*, „Archiwum Emigracji. Studia – Szkice – Dokumenty" 2012, z. 1–2, s. 11–27.

Higersberger R., *W poszukiwaniu perfekcji. Bilińska w Académie Julian*, [w:] *Artystka. Anna Bilińska 1854–1893*, red. A. Bagińska, R. Higersberger, Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 2021, s. 14–26.

Higersberger R., *Paryska Académie Julian i jej polskie uczennice*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa Seria" 2024, 13 (49), s. 324–347.

Poprzęcka M., *Anna Bilińska-Bohdanowicz*, [w:] *Artystki polskie*, red. A. Jakubowska, Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 2011, s. 173–183.

Tomalska J., *Sztuka, miłość i medycyna. Anna Bilińska-Bohdanowiczowa (1854–1893) w świetle wspomnień męża*, „Archiwum Emigracji. Studia – Szkice – Dokumenty" 2012, z. 1–2, s. 28–36.